

ODMEVI NA DOGODKE

ZGODBE STARANJA

Pod pokroviteljstvom slovenske nacionalne komisije za UNESCO (SNKU) letos že četrto leto poteka projekt, ki odpira medgeneracijski dialog o staranju kot fenomenu, ki je za sodobno družbo ključen, saj se staramo mi sami, naši najbližji in, kot v zadnjem obdobju vedno bolj poudarjamo, tudi celotna družba, hkrati pa kompleksen pogovor o njem, tudi zaradi strahu pred fiziološkimi in družbenimi spremembami, ki jih prinaša staranje, vztrajno izostaja. Osrednje mesto v projektih ima kakovostna, predvsem otroška in mladinska literatura, ki lahko posamezniku predoči fenomen, ki se mu sicer vztrajno izmika, odpre dialog o tabuiziranih temah, kakršna je odločanje o lastnem koncu, in, tako preko knjig, ki so namenjene različnim generacijam kot preko medgeneracijskih bralnih srečanj, poveže različne generacije. Hkrati pa so projekti bistveno interdisciplinarni – temeljijo na hipotezi, da je staranje kompleksen fenomen, ki ga lahko razumemo šele, ko ga osvetlimo z različnih strani – na primer z vidika znanosti, filozofije in umetnosti – ko zamenjamo enega od pogledov, je okrnjena tudi slika, ki nam jo ponujajo ostale perspektive, saj se njihovi pogledi pomembno pokrivajo. Dejstvo je, da nam danes starost pomeni nekaj, kar določajo tako fiziološke spremembe kot spremembe v družbenem položaju in lastni samoidentiteti. O projektu *Skozi knjige k pogovoru o starosti* (Otrok in knjiga, št. 98, str. 32–44) že pisali z mag. Tilko Jamnik. Medtem ko so tudi v naslednjem letu (projekt *S knjigami in filmi do znanosti in etike*) osrednji del predstavljale delavnice, tokrat s srednješolci (bodočimi vzgojitelji) in starejšimi, je v letu 2018 osrednji del projekta predstavljala konferenca *Zgodbe staranja*.

Konferenca in spremljevalni projekti

Tudi mednarodna konferenca s spremljajočimi dogodki, ki je potekala v sodelovanju s SNKU, Inštitutom Nove revije, Slovensko sekcijo IBBY, z založbami Zala, Miš in Mladinska knjiga, Osnovno šolo Venclja Perka ter Vodnikovo domačijo, je izhajala iz povezave različnih pogledov na staranje. Na konferenci so nastopili vodilni domači in tuji strokovnjaki s področja preučevanja starosti na področju znanosti, filozofije in literature in strokovnjaki, ki se ukvarjajo z odpiranjem dialoga o staranju. Kot je poudaril prof. Tom Kirkwood z Univerze v Newcastleu, ki je v prvem delu konference, namenjenemu znanstvenemu pretresu starosti, nastopil poleg

izjemnih domačih strokovnjakov, prof. Zvezdana Pirtoška in prof. Gregorja Majdiča, zviševanje pričakovane življenjske dobe ni problem, ampak zgodba o uspehu. Hkrati pa gre za zgodbo, ki vnaša bistvene spremembe v strukturo naše družbe, s tem pa tudi v njeno delovanje. Potrebne so spremembe v zdravstvenem pa tudi v izobraževalnem sistemu. Potreben je drugačen pogled na svet, na možnosti, ki jih prinaša medgeneracijsko sodelovanje pa tudi lastno zasnavljanje aktivnega življenja v starosti. Pri oblikovanju drugačnega pogleda pa je pomembno tudi povezovanje z literaturo in filozofijo. Tako je že v okviru konference prof. Ingrid Tomkowiak z Univerze v Zürichu izpostavila kompleksno strukturo medgeneracijskih odnosov v klasiki švicarske otroške literature *Heidi* Johanne Spyri in filmskih adaptacijah te knjižne predloge, doc. Valentina Hribar Sorčan pa vlogo spominov za posameznikovo dožemanje sveta in samega sebe kot tistega elementa, ki bistveno sodoloča tudi posameznikovo dožemanje in sprejemanje starosti. Nina Mav Hrovat, strokovnjakinja s področja predšolske vzgoje, je izpostavila pomen odpiranja kompleksnih tem, kakršni sta staranje in smrt, s katerimi se najmlajši dnevno srečujejo in jih premlevajo, pa če smo na to pripravljeni ali ne, mag. Tilka Jamnik pa tisto orodje, ki nam lahko bistveno pomaga pri odpiranju tovrstnega dialoga – kakovostno knjigo.

Trajnostni vpliv

Interdisciplinarno povezovanje je naletelo na dober odziv pri vseh spektrih udeležencev, od strokovnjakov do pedagoških delavcev, mentorjev branja in starejših z željo po zasnutju aktivne starosti. Po našem mnenju gre za projekte, za katere je bistveno, da v okolju pustijo trajnejši pečat. V ta namen sva dr. Tina Bilban in mag. Tilka Jamnik zasnovali didaktični priročnik *Knjige na temo staranja in starosti*, ki je v letu 2018 izšel pri založbi Miš, v letošnjem letu pa bomo oblikovali tudi spletno stran *Zgodbe staranja*.

Didaktični priročnik *Knjige na temo staranja in starosti*

Didaktični priročnik izhaja iz sedmih izbranih knjig, primarno namenjenih različnim starostnim skupinam ali profilom bralcev – od slikanic (Ida Mlakar – *O kravi, ki je lajala v luno*; Reeve Lindbergh – *Babica moja pogosto pozabi*), zbirki kratkih zgodb (Maša Ogrizek – *Koko Dajsa v mestu*), otroških in mladinskih romanov (Ivona Brezinova – *Bombonček za dedija Edija*; Marjolijn Hof – *Pravila treh*) do poučnih knjig in priročnikov (dr. Tina Bilban – *50 abstraktnih izumov*, dr. Vojko Kavčič – *Umovadba*), hkrati pa njihovo obravnavo dopolnjuje z drugimi predlogi za branje. Avtorici predstavlja didaktične nasvete in ideje, kako z izbranimi knjigami odpirati dialog o staranju, pri tem pa literaturo povezovati z drugimi področji, od znanosti do filozofije, predvsem pa spodbujati kritično razmišljanje in dialog z/med bralci. Glavni namen priročnika je, da njegovi uporabniki ne sledijo zgolj predstavljenim idejam, temveč dobijo predvsem uvid v izjemne možnosti, ki jih pri odpiranju dialoga o kompleksnih temah ponuja literatura, ter v pomen interdisciplinarnega povezovanja področij. To ima lahko pomemben vpliv tako na boljše razumevanje obravnavanega fenomena kot na popularizacijo branja, saj lahko pot do knjige odpiramo tudi preko dobrih filmov, znanosti ali pogovora o bralčevih

lastnih izkušnjah in tako k ljubezni do branja spodbudimo različne potencialne bralce. Pomemben vidik didaktičnega priročnika je tudi predstavitev možnosti, da kakovostno knjigo ponudimo različnim vrstam bralcev, ne glede na to, komu je bila primarno namenjena. Kot se je izkazalo že tekom delavnic v okviru projektov, lahko s kakovostno otroško ali mladinsko knjigo starejšim odpremo svet mladih, tematiko medgeneracijskega razumevanje ali spodbudimo medgeneracijsko branje. Po drugi strani so strokovna dela pomembna opora učiteljem, vzgojiteljem in/ali mentorjem branja, ki s pomočjo otroške in/ali mladinske literature z najmlajšimi odpirajo tematiko staranja in smrti, ob tem pa se lahko znajdejo pred zagonetnimi otroškimi vprašanji, ki zahtevajo svoj odgovor.

Spletna stran *Zgodbe staranja*

V okviru projektne dela smo prišli v stik s številnimi posamezniki in organizacijami, ki s svojimi projekti in dejavnostmi odpirajo dialog o staranju, pridobivajo nova znanja o staranju, spodbujajo aktivno staranje in medgeneracijski dialog. Nekateri izjemni projekti smo predstavili tudi na konferenci *Zgodbe staranja*. A dejstvo je, da večina teh projektov poteka v lokalnih okoljih, skritih pred mediji in najširšo javnostjo. Prepričani, da tovrstni projekti prinašajo dragocena znanja in izkušnje, ki lahko pomembno doprinesejo k vzpostavljanju sorodnih projektov v drugih okoljih ali pa preprosto prepričajo posameznike in/ali organizacije, da se pridružijo predstavljenim projektom in postanejo del njihove zgodbe staranja, smo se odločili, da v letu 2019 vzpostavimo spletni portal, ki bo omogočil povezovanje različnih znanj in izkušenj. Spletni portal je dostopen na naslovu www.zgodbestaranja.com. Vse, ki bi želeli na spletni strani predstaviti svojo zgodbo staranja, pa vabimo, da si ogledajo navodila za pripravo prispevka na spletni strani in/ali se po dodatne informacije obrnejo na avtorico prispevka.

Tina Bilban